

**СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**СЕКЦІЯ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АУДИТ ТА АНАЛІЗ: СУЧАСНІ
КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ»**

УДК 657.62

Дубініна М.В., д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: dubinina@mnaeu.edu.ua

**АНАЛІЗ СПОСОБІВ ВИЯВЛЕННЯ МАНІПУЛЯЦІЙ У ФІНАНСОВІЙ
ЗВІТНОСТІ**

У сучасних умовах все більш актуальним стає дослідження сутності та запобігання економічним злочинам, оскільки збитки від їх наслідків суттєво збільшуються з кожним роком.

Один з найпоширеніших видів економічних злочинів – маніпуляції у фінансовій звітності – є суттєвою загрозою економічній безпеці організації, як для неї самої, так і для її стейкхолдерів, чиї значущі управлінські рішення щодо організації приймаються, як правило, на основі даних фінансової звітності. Користувачі звітності стикаються зі значними інформаційними ризиками, зокрема ризиком прийняття економічних рішень на підставі недостовірної звітності, якщо остання буде спотворена. Тому вимоги до достовірності та прозорості звітності постійно зростають, що обумовлює необхідність своєчасного виявлення ознак спотворень звітності.

Незважаючи на те, що розвиток інструментарію виявлення ознак маніпуляцій є предметом багатьох досліджень, ця проблема досі не має чітко визначеного рішення, що зумовлено відсутністю критичного аналізу подібних практик та систематизації існуючих розробок, а також постійним удосконаленням прийомів спотворення звітності.

Аналіз наукової літератури показав, що у публікаціях спостерігається змішання видів спотворення фінансової звітності, зокрема маніпуляцій, шахрайства, вуалювання та фальсифікації, а також ненавмисної помилки.

Проведене дослідження дозволило розмежувати поняття маніпуляцій, шахрайства та фальсифікацій із фінансовою звітністю. Слід зазначити наявність загальних характеристик всіх видів спотворень звітності:

- предмет спотворення фінансової звітності;
- особи, яким завдається шкода;
- залучення зовнішніх осіб до схем спотворення звітності.

Ключовими відмінностями маніпуляцій від шахрайства є недоведеність складу злочину, різні джерела виникнення та особи, які здійснюють

спотворення. У свою чергу, маніпуляція від фальсифікації відрізняється іншими джерелами виникнення та особами, які здійснюють спотворення.

Дослідження застосовуваних для виявлення маніпуляцій аналітичних моделей, і навіть практичних прикладів маніпуляції звітності, дозволило дійти висновку, що не всі статті фінансової звітності однаковою мірою схильні до спотворення, можливість маніпуляцій у звітності залежить від специфіки здійснюваних видів економічної діяльності, умов та інформаційного (документального) найчастіше укладаються угод, із якими пов'язані звітні статті. В результаті дослідження сформульовано визначення неякісних статей звітності на основі ймовірності їх спотворення.

Як показав аналіз, існуючі інструменти та методи виявлення ознак маніпуляцій у фінансовій звітності мають недоліки (обмеження інформаційної бази, тимчасової, галузевої та законодавчий фактори), що підтверджує необхідність розробки комплексу аналітичних процедур для виявлення маніпуляцій у фінансовій звітності, що враховує галузеві та формування звітності.

Підприємства-маніпулятори, які штучно покращують звітність, відповідно до цього підходу характеризуються вищими відносними величинами неякісних статей звітності: неякісними активами, пасивами та фінансовими результатами. В цілому фінансові показники більш схильні до спотворення, ніж нефінансові, зокрема, надійними нефінансовими індикаторами є чисельність персоналу, вік організації, участь компанії в судових розглядах, кредитний ліміт.

В ході аналізу аграрних підприємств за допомогою різних аналітичних інструментів, підходів та методів було визначено типові операції, що здійснюються в рамках маніпуляцій у фінансовій звітності для покращення (прикрашання) та погіршення її показників та досліджено вплив зазначених операцій на статті фінансової звітності та аналітичні показники залежно від цілі маніпуляції.

Аналітичні процедури виявлення ознак маніпуляцій у фінансовій звітності як окремого підприємства, і сукупності підприємств загалом – спрямовані на задоволення вимог користувачів фінансової звітності щодо забезпечення її надійності і достовірності.

Список джерел:

1. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: [навч. посіб.] / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук. К: ЦУЛ, 2014. 496 с
2. Жук В.М. Облікові технології у забезпеченні інвестиційної привабливості та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств / В.М. Жук, Ю.С. Бездушна, О.С. Вдовенко // Облік і фінанси. 2013. № 4 (62). С. 32-38.
3. Костирко Р.О. Контроль і аналіз в системі управління економічним потенціалом господарюючого суб'єкта: методологія та організація: [монографія]. Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010. 728 с.